

Разговор са мајором Игором Јанковићем после повратка из мисије

И Либериијци знају ко су Видић и Ђоковић

Тешко да би ико дошао на идеју да у јужној Србији потражи информације о дешавањима у западној Африци. Ипак, мајор Игор Јанковић из Сурдулице, који се недавно вратио из мировне мисије у Либериији, може дуго да вам прича о овој држави на обали Атлантског океана. Поставили смо му питања на која, рекло би се, један рођени Сурдуличанин не би знао да одговори – какво је време у том делу света, какви су тамо људи, шта их мучи и како је то бити Србин на једногодишњем раду у жарком појасу „црне“ Африке.

Мајор Игор Јанковић, припадник Копнене војске у Нишу, био је годину дана од своје куће и породице удаљен више од 5.000 километара. Он је, заједно са тројицом колега, мајорима Душаном Дробцем и Гораном Веселићем и капетаном Игором Саиловићем, у улози војног посматрача, био члан мировне мисије Уједињених нација (УН) у Либериији. О тој афричкој држави открио је понешто тек после сазнања да је одабран у нову четворочлану ро-

тацију српских мировњака, који се у Либерии смењују од 2003, након истека једногодишњег мандата.

– Кад се завршила селекција и када сам сазнао да ћу ићи у мисију, почео сам да истражујем о Либерии и тамошњим историјским догађајима. Имао сам бојазни од културолошког шока, културолошке разлике, што је и оправдано јер смо доста другачији од њих. Они су некако слободнији, на улици су нам потпуно опуштено прилазили и започињали комуникацију, мада се она углавном сводила на то да од нас траже паре – започиње афричку причу мајор Јанковић.

Неизвесност

Либериија је држава коју су у 19. веку основали ослобођени амерички робови. Они су се тада вратили на матични континент и 1847. основали Републику Либериију, земљу слободе. Међутим, дешавања у том делу Африке нису током наредних година увек била у складу с првобитно замишљеним идеалом, посебно у новијем периоду, од 1989, када је земља ушла у крвави грађански рат који је с крајим прекидима трајао све до 2003. године. Од тада је, после потписивања споразума у Акри, главном граду Гане, установљена мировна мисија УН-а. Недуго потом у мисију су се укључили и Војска и Министарство унутрашњих послова Србије. Тамо се налазе и припадници контингентата из Пакистана, Бангладеша, САД, Нигерије, Гане, Етиопије, Египта, као и

држава из Европе – Румуније, Бугарске, Данске, Норвешке...

– После рата 2003. земља је изузетно сиромашила и тотално застала с развојем. У рату је све срушено и од тада је све остало исто, изузев појединих владиних установа, које су делимично реновиране. Народ је изузетно сиромашан и живи скромно. Много је незапослених и створио се друштвено-економски јаз између богатих, можда неких 10 одсто, и сиромашних, који живе без текуће воде, струје, санитарних просторија... Њихове куће су претежно мале, приземне, старе и трошне, направљене од земље и прекривене палминим лишћем и трском – описује мајор Јанковић тренутну ситуацију у Либериији.

У августу Либериијце очекују парла-

Нови тим мировњака

Мајори Душан Дробац, Горан Веселић и Игор Јанковић и капетан Игор Саиловић допутовали су у Србију 13. јуна, а три дана раније у Либериију је стигла нова четворочлана екипа Војске Србије, која ће такође бити у улози војних посматрача. Нови тим српских мировњака чине мајори Мирко Јовановић, Игор Филиповић и Бојан Спасић и капетан Дејан Милошевић. Они су у Либериији два дана били са својим претходницима, што им је помогло у привикавању на тамошње услове живота.

ментарни, а у октобру председнички избори. Стање је поново критично, а питање је да ли ће досадашња председница Елен Џонсон-Серлиф успети да победи главног кандидата Чарлса Брамски-на. Он је некадашњи сарадник претходног председника Чарлса Тејлора, који је војним пучем дошао на власт и председниковао Либериијом све до окончања грађанског рата 2003. године.

– Ситуација је тренутно неизвесна, поготово после немира који су се из Обале Слоноваче пренели и у погранични део Либериије, где је било доста оружаних пљачки. Постоји побољшање после свих ових година од када траје мировна мисија УН-а. О томе сведочи смањење броја мировњака – сада их има око 12.000, а на почетку их је било 4.000 више. Ипак, неопходно је доста улагања. Иако то Америка и Кина и сада чине, потребно је далеко више. Стекао сам утисак да се тај народ улењео, јер већином живе од новчаних помоћи осталих земаља. Имају капацитета, поготово за развој туризма – плаже су им невероватно лепе, али тамо из безбедносних разлога нема туриста. Комплетно становништво је некако непредвидиво, имају бројне кланове између којих постоје сукоби. Ипак, то је слободарски народ – објашњава мајор Јанковић.

Задаци

Основни задаци српских војних посматрача састоје се од патролирања и интервјуисања локалног становништва, као и имплементације мировног процеса и мандата мировне мисије. Радни дан им је почињао полчасовним јутарњим брифингом код вође тима, после чега су добијали конкретне задатке и кретали у патроле.

– Дневно смо прелазили од 20 до 200 километара – друмским возилима, односно хеликоптерима када смо обилазили неприступачне пределе и када би нас избацивали у близини неког села да бисмо, уз обавезну наоружану пратњу, урадили интервјуе с локалним становништвом. По повратку из патроле сачињавали смо извештаје које смо слали Команди мисије у Монровији, главном граду Либериије. То је већ обично био и крај радног времена. После толиког пута једва чекаш да одеш кући и да се одмориш – прича уз смешак мајор Јанковић.

У Либерии му је, каже, највише недостајала породица, као и неко са ким би поразговарао на српском језику. Због тога је слободно време најчешће проводио на такозваним „тим-сајтовима“, где су биле климатизоване просторије и где се преко интернета могао чути с породицом.

– Ту смо могли и да прочитамо поједине новине, и то само с оних портала које смо успевали да отворимо.

Привикавање

Правило је да војни посматрачи имају два постављења – прво, у трајању од четири до шест месеци, у „Црвеној зони“ – сектор „Браво“, који је удаљенији од Монровије. Тамо су српске војнике дочекали изузетно тешки и оскудни услови за живот – без текуће воде и електричне енергије, лоша исхрана. Друго постављење било им је у непосредној близини либерийске престонице, на „тим-сајтовима“ где су услови били знатно бољи.

– У одсуству „нормалних ствари“, сналазили смо се као и остали. Имали смо генераторе за струју, вода се набављала с локалних извора и њу смо користили само као техничку воду.

Воду за пиће искључиво смо куповали, а добијали смо и од УН-а. Неколико пута смо пробали и домаће специјалитете, али то су изузетно зачињена јела, прељута за наш укус, спремна у недовољно хигијенским условима, те су често били узрок разних паразитских обољења – додаје Јанковић.

Да све буде још теже, температуре су се у сушним периодима кретале до 40 степени Целзијуса, а у кишним од 23 до 33. У околишу, који је налик џунгли, са зараслим растињем које нико не одржава, влажност ваздуха била је изузетно висока.

– Требало нам је око месец да се адаптирамо на тамошње услове, поготово на врућину. Тешко је – легнеш у кревет и знојиш се. Имали смо вентилатор у кућама у којима смо били смештени, али ни он нам није много помогао. После смо се привикли, али никада у потпуности – каже мајор Јанковић.

Поред адаптирања на климатске услове, неопходно је било привићи се и на народ Либерии. Мајор Јанковић каже да са њима нису имали проблема. Једину „непријатност“ представљали су Либериијци који су, поготово у Монро-

вији, у великим саобраћајним гужвама прилазили њиховим колима и тражили новац, показујући да су гладни. То су најчешће чинили просјаци и особе с инвалидитетом из недавних ратова и то тако што су лупали о стакла и дрмусали возила.

Разумевање

– Током патрола, када се појавимо у униформама, били су заиста коректни. Тамо смо причали са шефом села. Они га зову „таун чиф“, иако су то места од само двадесетак кућица. Пријатни су, воле да се фотографишу са нама, да нас додирну – поготово деца, да виде каква је то бела кожа. У слободно време нисмо покушавали да са њима остваримо контакт, као што нам је то и саветовано још на припремама за полазак у Центру за мировне операције. Речено нам је да се држимо по страни и да не улазимо у беспотребне разгово-

ре, који обично прерастају у конфликте и завршавају се речима: „Шта ћете ви овде, ви сте УН...“. Чини ми се да су као народ непредвидиви, поготово после силних ратова из којих су изашли са доста траума – описује Јанковић.

Споразумевање је било отежано јер Либериијци говоре специфичном мешавином енглеског језика с језиком тамошњих племена.

– Кад изговарају речи слабо отварају уста, скоро да их не мичу. Изоставају задње слоге, тако да нам је на почетку било веома тешко да их разумемо. Изненадило нас је то да су чули за наше спортисте – сви знају за Видића из Манчестера, а недавно су чули и за Ђоковића. Прате спорт, поготово важније утакмице, када се сви скупе тамо где има телевизора и навијају – завршава своју причу из Либериије мајор Игор Јанковић. ■

Сергеј КОМНЕНИЋ